

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО

Методична розробка спеціального курсу
за темою творчого мистецького проєкту

Назва курсу:

**«Оперний театр Вольфганга Амадея Моцарта як феномен музичної
культури XVIII століття»**

Лю Куо,

здобувача ступеня доктора мистецтва

кафедри оперного співу

Творчий керівник –

Народний артист України,
професор, завідувач кафедри оперного співу

НМАУ ім. П. І. Чайковського

Дяченко Олександр Миколайович

Науковий консультант –

доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри історії світової музики

Жаркова Валерія Борисівна

ПЛАН

- I. Культурно-історичні і стильові параметри творчості В. А. Моцарта.
- II. Жанрові виміри оперного театру В. А. Моцарта.
- III. Унікальність жанрових рішень в опері «Дон Жуан».
- IV. Список рекомендованої літератури.

I. Культурно-історичні і стильові параметри творчості В. А. Моцарта.

- 1. Класицизм як нормативна стильова система другої половини XVIII століття.
- 2. Особливості становлення класицистичної стильової системи у XVIII столітті.
- 3. Загальні художньо-естетичні настанови класицизму як стильової парадигми.
- 4. Вольова особистість – «герой» – як смисловий центр класицистичних театральних творів.
- 5. Специфіка вирішення проблеми створення композиційної єдності у межах класицистичної парадигми.
- 6. Особливості музичної мови класицистичних творів.
- 7. Діалог традицій в творчості В. А. Моцарта як фундамент формування стильової системи композитора.
- 8. Характерні риси індивідуального мислення В. А. Моцарта в межах норм класицистичної моделі мислення.
- 9. Сучасні музикознавчі концепції усвідомлення стилю В. А. Моцарта.
- 10. Оцінки сучасниками основних стилістичних новацій композитора.

II. Жанрові виміри оперного театру В. А. Моцарта.

- 1. Жанр опери як улюблений жанр В. А. Моцарта.
- 2. Театральні твори В. А. Моцарта як відображення усього творчого шляху композитора.

3. Періодизація творчості В. А. Моцарта. Особливості раннього періоду творчості (до 1784 року).
4. Віденський період творчості (після 1784 року) як кульмінація творчої діяльності митця.
5. «Аполлон і Гіацинт» (1767) як перша опера композитора.
6. Жанрові риси зінгшпіля «Бастьєн і Бастьєнна» (1768).
7. Жанрові особливості опери-серія «Мітрідат, цар Понтійський» (1770).
8. Жанрова модель опери-буффа «Удавана садівниця» (1775).
9. Зінгшпіль «Викрадення із Сералю» (1782) як найбільш популярна опера Моцарта.
10. Жанрові моделі останніх опер віденського періоду: «Весілля Фігаро» (1786), «Дон Жуан» (1787), «Так поступають всі жінки» (1790), «Чарівна флейта» (1791).

III. Унікальність жанрових рішень в опері «Дон Жуан».

1. Особливості жанрової моделі *dramma giocosso*.
2. Особливості нового трактування сюжету опери.
3. Історія Дон Жуана як типізованого театрального персонажа в європейській культурі XVII-XVIII ст.
4. Унікальність трактування образу головного героя Моцартом.
5. Порівняльна характеристика образу Дон Жуана в опері Моцарта і операх сучасників - *Dramma tragicomico* «Кам'яний гість» В. Ріггіні, «Кам'яний гість» Дж. Калеварі, «Кам'яний гість» Дж. Альбертіні.
6. Зв'язки жанрової моделі опери «Дон Жуан» Моцарта і «*Convitato di pietra*» Джованні Бертаті і Джузеппе Гаццанігі (1787).
7. Принципи співпраці В. А. Моцарта і лібретиста Лоренцо да Понте. Вимоги Моцарта-драматурга.
8. Драматургічні акценти В. А. Моцарта в традиційній жанровій моделі *dramma giocosso*.
9. Причини наявності двох фіналів в опері.

10. Сучасні виконавські версії опери В.А. Моцарта.

IV. Список рекомендованої літератури

1. Батовська О. Трактатування хору в опері-казці «Чарівна флейта» В. А. Моцарта // Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник. Випуск 30. Книга 1. Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 119-125.
2. Бородавкін С. Роль, значення і стилеві особливості оперного оркестра В. А. Моцарта // Музичне мистецтво і культура : науковий вісник : зб. наук. Праць / Одеська національна муз. академія ім. А. В. Нежданової. Одеса: Астропринт. 2012. Вип. 15. С. 213–222.
3. Вишинський В. Концепт руху у музичній творчості, теорії та педагогіці 20–30-х років ХХ ст. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/78041541.pdf> (дата звернення 23.04.2024).
4. Вышинский В. Движение как предмет науки о музыке. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5311/1/V_Vyshynsky_NVNMAU_VYP_111_TMMM_IM.pdf (дата звернення 23.04.2024).
5. Вишинський В. Категорія руху в музичній естетиці Густава Малера: джерела й трактування // Часопис Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. 2010. №4 (9). URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/534/1/V_Vyshynsky_CHNMAU_4_\(9\)_2010.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/534/1/V_Vyshynsky_CHNMAU_4_(9)_2010.pdf) (дата звернення 23.04.2024).
6. Вороновська О. Музичний жест у науково-поняттєвій системі музики: історія та сучасність // Музичне мистецтво і культура. 2020. Випуск 30. Книга 1. С.57-63.
7. Вороновська О. Структурно-змістовні компоненти категорії «рух у музиці» // Музичне мистецтво і культура. 2022. №1(33). С. 140-152.
8. Герасимова-Персидская Н. Музыка. Время. Пространство. Киев: ДУХ І ЛІТЕРА, 2012. 408 с.
9. Герасимова-Персидская Н. ХХІ століття і “Musica Mundana” // Герасимова-Персидская Н. Музыка. Время. Пространство. Киев: ДУХ І ЛІТЕРА, 2012. С.335-347.
10. Герасимова-Персидская Н. Новое в музыкальном хронотопе конца тысячелетия // Герасимова-Персидская Н. Музыка. Время. Пространство. Киев: ДУХ І ЛІТЕРА, 2012. С.264-274.
11. Гнидь Б. Історія вокального мистецтва: Підручник. К.: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1997. 320 с.
12. Гребенюк Н. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти. К.: Вища шк., 1999. 270 с.
13. Єрмоленко Володимир. Леся Українка, Дон Жуан та Європа: ідеологія та ерополітика "Камінного господаря" // Філософська думка. 2021. № 2. С. 49-79.

14. Жаркова В. О движении в музыке, или о «достижении того, чего прежде не достигали»... // Научный вестник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Принципи організації руху в музичному творі : зб. статей. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2014. Вип. 111. С.3-12.
15. Жаркова В. Історія західної музики: Номо Musicus від античності до бароко : навчальний посібник. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2023. 548 с.
16. Жи Нан. «Викрадення із сералю» В. А. Моцарта: до проблеми сценічної інтерпретації оперного тексту // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2018. №3. С.326-331.
17. Изворска-Елизарьева М. Миф. Музыка. Моцарт. «Волшебная флейта» – космогоническая мифологема. Минск : Рай, 1998. 243 с.
18. Іванова І. Л., Куколь Г. В., Черкашина М. Р. Історія опери: Західна Європа. XVII – XIX століття: навчальний посібник. Київ : Заповіт, 1998. 384 с.
19. Казначеева Т. Танцювальний жанровий синтез в опері "Дон Жуан" В.-А. Моцарта // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2018. №1. С.178-182.
20. Коваленко Ю. Баритон, задающий тон [электронный ресурс] // Харьковские известия. URL: <http://izvestia.kharkov.ua/online/18/1189445.html>. (дата звернення 23.04.2024).
21. Кьеркегор С. Или — или. Фрагмент из жизни : в 2 ч. ; пер. с дат., вступ. ст., коммент., примеч. Н. Исаевой и С. Исаева. СПб. : Издательство Русской Христианской Гуманитарной Академии : Амфора. ТИД Амфора, 2011. 823 с.
22. Лю Бінъ. Конфлікт почуття і обов'язку в інтонаційній драматургії опери А. Сальєрі «Данаїди» // Вісник НАККІМ. Київ, 2016. Вип. 2. С. 98-105.
23. Лю Бінъ. Крещендування образів пекла як метод інтонаційної драматургії опери А. Сальєрі «Данаїди» // Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник. Одеса: ОНМА, 2016. Вип. 21. С. 89-100.
24. Лю Бінъ. Герменевтичний аналіз як умова формування об'єктивної дослідницької оцінки опери А. Сальєрі «Горації»// Культура України. Серія: Мистецтвознавство. Збірник наукових праць. Харків, ХДАК, 2017. Вип. 57. С. 101-108.
25. Лю Бінъ. Композиторська інтерпретація трагедії П. Корнеля «Горації» в однойменній опері А. Сальєрі // Культура України. Серія: Мистецтвознавство. Збірник наукових праць. Харків, ХДАК, 2018. Вип. 59. С. 70-78.
26. Мамардашвили М. Картезианские размышления. Прогресс, 2001. 352 с.
27. Мандришук Л. К'єркегор як предтеча філософії екзистенції та джерело філософування Ясперса // Практична філософія. №2, 2017. С. 69-79.

28. Марищак В. Дон-Жуан В. Моцарта и сверхчеловек Ф. Ницше: сравнительный анализ // Київське музикознавство: Зб. ст. / НМАУ; КДВМУ. Київ, 2002. Вип. 8. С. 128—137.
29. Мішин В. Вчення про музичний етос у класичну епоху. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/2/125.pdf> (дата звернення 23.04.2024).
30. Музичний світ В. А. Моцарта: шляхи досягнення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяч. 250-річчю від дня народження В. А. Моцарта, 6-8 грудня 2006 р. / ХДАК; ред. О. О. Верби. Харків : ХДАК, 2006. 133 с.
31. Назар-Шевчук Лілія. Амбівалентність: все той же Моцарт, та інший Дон-Жуан (про нову постановку Василя Вовкуна у Львівській опері) або три лектури на тему Дон-Жуана // Новини з театру. Львівський Національний Академічний театр опери та балету. 29/10/2023. URL: <https://opera.lviv.ua/ambivalentnist-vse-toj-zhe-motsart-ta-inshyj-don-zhuan-pro-novu-postanovku-vasylya-vovkuna-u-lvivskij-operi-abo-try-lyektury-na-temu-don-zhuana/> (дата звернення 23.04.2024).
32. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Принципи організації руху в музичному творі: зб.наук. стат./ [упорядник В. Москаленко]. Київ. 2014. Вип.111. 140 с.
33. Осадча С. Символічні властивості літургійної співочої традиції: від категорії символу до ноетичних вимірів культури // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2018. № 3. С.214-218.
34. Регрут В. И. Принципы ансамблевости в хоровых и ансамблевых сценах в операх В. А. Моцарта // Музичне мистецтво і культура : науковий вісник : [зб. наук. праць / Одес. нац. муз. академія ім. А. В. Нежданової]. Одеса: Астропринт, 2013. Вип. 17. С. 129–138.
35. Савицька Н. В. Хронос композиторської життєтворчості : монографія / Львів. нац. муз. акад. ім. М. В. Лисенка. Львів : Сполом, 2008. 320 с.
36. Савченко Г. Утілення темпорально-спатіального конструкту в «Симфонії псалмів» І. Стравінського // Музикознавча думка Дніпропетровщини. 2021. №20. С. 69-78.
37. Сакало О. Романтична драма та романтична опера : шляхи еволюції // Українське музикознавство : наук.-метод. збірник ; [ред. упор. І. А. Котляревський]. Київ, 2000. Вип.29. С.160–170.
38. Сакало О. «Чарівна флейта» Вольфганга Амадея Моцарта і давньоіранська міфологія // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2013. № 3. С. 55-62.
39. Самойленко Автор и герой в музыковедческой деятельности. Статья первая // Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник Одеської державної консерваторії ім. А.В.Нежданової. Вип. 11. Одеса: Друкарський дім, 2010. С. 167–178.

40. Святой Фома Аквинский. Сумма теологии. Часть первая. Вопросы 1-64. Издатель Савин С. А., 2006. 816 с.
41. Стахевич О. Г. Вокальне мистецтво Західної Європи: творчість, виконавство, педагогіка: Дослідження. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1997. 272 с.
42. Тан Чжанчен. Специфика трактовки баса в опере XVII-XIX веков: между амплуа и характером. Дис. на здобуття ступеня кандидата мистецтвознавства (доктора філософії). Спеціальність 17.00.03 – Музичне мистецтво. Харків 2017. 216 с.
43. Хе Венлі. Хронотопічні засади фортепіанної творчості Ф. Шопена: інтерпретативно-стильовий підхід. Дис. на здобуття ступеня кандидата мистецтвознавства (доктора філософії). Спеціальність 17.00.03 – Музичне мистецтво. Одеса. 2020. 203 с.
44. Хе Цзяньхуй. Амплуа високого баса – баса-баритона в практике оперного пения // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство / [за ред.. О. С. Смоляка]. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім.. В. Гнатюка, 2015. № 1 (вип.33). С. 19-27.
45. Хон Чен. Феномен тембру – амплуа баса в оперному співі XIX-XX століть : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : спец. 17.00.02 муз. мистецтво; Одеська держ. музична академія ім. А. В. Нежданової. Одесса, 2008. 15 с.
46. Чайка Е. Система взаимодействия тембров-амплуа мужских вокальных партий в опере «Свадьба Фигаро» В.Моцарта // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : Виконавське музикознавство в контексті актуальної проблематики історії й теорії музичного виконавства. Київ : НМАУ імені П. І. Чайковського, 2014. Вип. 110. С. 78-86.
47. Черкашина-Губаренко М. Р. Оперний театр у мінливому часопросторі. Харків : АктаРік, 2015. 380 с.
48. Шип С. В. Музична форма від звуку до стилю: Навчальний посібник. Київ: Заповіт, 1998. 368 с.
49. Якубяк Я. Аналіз музичних творів (Музичні форми): Підручник для вищих навчальних закладів. Часть. I. Тернопіль: СМТ «Астон», 1999. 207 с.
50. Abert Hermann. W. A. Mozart. Volume 2. Publisher Breitkopf & Härtel Musikverlag, 1974 ; Length. 736 p.
51. Allanbrook Wye Jamison. Rhythmic Gesture in Mozart Le Nozze di Figaro and Don Giovanni. Chicago: U. of Chicago Press, 1983. 396 p.
52. Bonds, Mark Evan. Wordless Rhetoric: Musical Form and the Metaphor of the Oration. Studies in the History of Music 4. Cambridge, Mass: Harvard University Press, 1991. 237 p.
53. Cairns David. Mozart and His Operas. By David Cairns. Berkeley: University of. California Press, 2006. 290 p.

54. Cox A. Music and Embodied Cognition. Listening, Moving, Feeling, and Thinking. Bloomington : Indiana University Press, 2016. 237 p.
55. Deutsch Otto Erich. Mozart: A Documentary Biography. California: Stanford University Press, 1965. 692 p.
56. Goehr Lydia, Herwitz Daniel. The Don Giovanni Moment. Essays on the Legacy of an Opera. Edited by: In the series Columbia Themes in Philosophy, Social Criticism, and the Arts. Columbia University Press, 2006. 264 p.
57. Hatten R.S. Interpreting Musical Gesture, Topics, and Tropes: Mozart, Beethoven, Schubert. Bloomington : Indiana University Press, 2004. 360 p.
58. Hertz Daniel. Goldoni, Don Giovanni and the Dramma Giocoso // The Musical Times. 1979. Vol. 120. P. 993-998.
59. Kierkegaard Søren. Either/Or: A Fragment of Life. Penguin Classics; Revised ed. Edition. 1992. 640 p.
60. Kintzler C. Jean-Philippe Rameau : splendeur et naufrage de l'esthétique du plaisir à l'âge classique. 2e éd. rev. et augm. Paris : Minerve, 1988. 253 p.
61. Mozart // The New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2nd edition. Oxford University Press. 2001. URL: <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/> (дата звернення 23.04.2024).
62. Rosen Charles. The Classical Style: Haydn, Mozart, Beethoven; Edition, illustrated, revised ; Publisher, Faber & Faber, 1997. 533 p.
63. Schneider Magnus Tensing. The Charmer and the Monument Mozart's Don Giovanni in the Light of Its Original Production. PhD. Department of Aesthetic Studies University of Aarhus. 2008. 298 p.
64. Steptoe Andrew. The Mozart-Da Ponte Operas: The Cultural and Musical Background to Le Nozze Di Figaro, Don Giovanni, and Così Fan Tutte. Clarendon Press, 1988. 273 p.